

STORTINGET

Innst. 266 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:6 L (2020–2021)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av kommunene uten overstyring fra fylkesmannen

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne foreslår å endre § 5 i helligdagsfredloven ved å erstatte ordet fylkesmann med kommunestyre.

På denne bakgrunn fremmer de følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov om helligdager og helligdagsfred (overføring av retten til å gi dispensasjon fra fylkesmann til kommunestyre)

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred skal § 5 lyde:

§ 5 Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinseften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm

2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm
3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av kommunestyret regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon
7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull do-

kumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.

Kommunestyret kan bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Kommunestyret kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Odd Omland og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av kommunene uten overstyring fra fylkesmannen (nå statsforvalteren).

Komiteen merker seg at å flytte myndigheten etter helligdagsfredloven § 5 fra statsforvalteren til kommunene, vil innebære at kommunene vil kunne vedta midlertidige og varige unntak fra begrensningene loven setter for åpningstidene til faste utsalgssteder på søndager og helligdager. Videre vil kommunene kunne peke ut områder hvor åpningstidsbegrensningene ikke skal gjelde, såkalte typiske turiststeder. Representantforslaget vil derfor innebære en liberalisering av helligdagsfredloven § 5.

Komiteen viser at det å øke det kommunale selvstyret, i seg selv kan være et gode, fordi det innebærer at avgjørelser tas nærmere folk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at representantforslaget vil uthule vernet de nasjonale reglene er ment å gi. Forbudet mot at faste utsalgssteder selger varer til forbru-

kere på søndager og helligdager, ivaretar viktige samfunnshensyn.

Flertallet viser til at utvalget som utredet konsekvensene av å endre helligdagsfredloven § 5, avviste å flytte myndigheten til kommunene på grunn av konkurransevidende effekter av lokalt fastsatte regler som varierer mellom kommunene. Flertallet merker seg at høringen av NOU-en ikke ga støtte til tanken om å overføre myndigheten til kommunene.

Flertallet viser til at helligdagsfredloven allerede gir unntak for utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 m², samt utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at hovedregelen om ikke å tillate søndagsåpne butikker har noen unntak, som butikker under 100 m² eller der staten gjennom statsforvalteren etter lov om helligdager og helligdagsfred kan gi dispensasjon. Disse medlemmer vektlegger lokalt selvstyre og mener flere oppgaver bør flyttes fra staten til kommunene, og at loven om søndagsåpne butikker er et eksempel på en oppgave som lokalpolitikkerne er bedre egnet til å forvalte enn statlige byråkrater. Disse medlemmer mener det er flere urimelige eksempler på at statsforvalteren har avslått dispensasjon til tross for brede lokale tverrpolitiske flertall i kommunestyrene og presedens fra andre steder. Videre mener disse medlemmer at å flytte ansvaret til kommunestyrene kan gi kortere avstand mellom beslutningstakerne og lokalt næringsliv samt gi beslutningstakere som står direkte til ansvar overfor innbyggerne i valg.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov om helligdager og helligdagsfred (overføring av retten til å gi dispensasjon fra statsforvalter til kommunestyre)

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred skal § 5 lyde:

§ 5 Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinse-aften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm
2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm

3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av *kommunestyret* regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon
7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unnatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.

Kommunestyret kan bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Kommunestyret kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Vedtak til lov

om endring i lov om helligdager og helligdagsfred (overføring av retten til å gi dispensasjon fra statsforvalter til kommunestyre)

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred skal § 5 lyde:

§ 5 Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinse-aften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm
2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm
3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av *kommunestyret* regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon
7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull do-

kumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unnattatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.

Kommunestyret kan bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Kommunestyret kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:6 L (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av kommunene uten overstyring fra fylkesmannen – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 23. februar 2021

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Jorunn Gleditsch Lossius

ordfører

**DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref
2020/3501

Vår ref
20/4065-

Dato
29. oktober 2020

Dokument 8:6 L (2020-2021) - Representantforslag om flytting av fylkesmannens myndighet etter helligdagsfredloven § 5 til kommunene

Jeg viser til brev 13. oktober 2020 fra Familie- og kulturkomiteen med oversendelse av representantforslag Dokument 8:6 L (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Åshild Bruun-Gundersen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å flytte myndighet til kommunene slik at bestemmelsene om søndagsåpne butikker reguleres av kommunene uten overstyring fra fylkesmannen. Komiteen ber om departementets vurdering av forslaget. Representantene har fremmet følgende forslag (lovendringer er kursivert):

Vedtak til lov

om endring i lov om helligdager og helligdagsfred (overføring av retten til å gi dispensasjon fra fylkesmann til kommunestyre)

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred skal § 5 lyde:

§ 5 Salg fra fasteutsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinseften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm
2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm

3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av *kommunestyret* regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon
7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.

Kommunestyret kan bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Kommunestyret kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

II

Loven trer i kraft straks.

Å flytte myndigheten etter helligdagsfredloven § 5 fra fylkesmannen til kommunene, vil innebære at kommunene vil kunne dispensere fra begrensningene loven setter for åpningstidene til faste utsalgssteder på søn- og helligdager. Videre vil kommunene kunne peke ut områder hvor åpningstidsbegrensningene ikke skal gjelde, såkalte typiske turiststeder. Kommunene vil dermed kunne vedta videre åpningstider enn det som følger av

lovens hovedregler, men ikke begrense åpningstidene. Representantforslaget vil derfor innebære en liberalisering av helligdagsfredloven § 5.

I debatten i Stortinget 31. januar 2018 om erklæringen fra regjeringen Solberg, vedtok Stortinget anmodning nr. 439: "Stortinget ber regjeringen om ikke å liberalisere reglene for søndagshandel. Dette for at ikke flere må arbeide på helligdager."

Å øke det kommunale selvstyret, kan i seg selv være et gode fordi det innebærer at avgjørelser tas nærmere folk. Representantforslaget vil imidlertid uthule vernet de nasjonale reglene er ment å gi. Forbudet mot at faste utsalgssteder selger varer til forbrukere på søn- og helligdager, ivaretar viktige samfunnshensyn. Det er derfor forbudet har stått seg over tid tross endringer i samfunnsforhold, kjøpekraft og handlemønster. For det første sørger helligdagsfredloven § 5 for at de mange hundre tusen arbeidstakerne i varehandelen og tilknyttede bransjer får en felles fridag. Forbudet gjør at familier og lokalsamfunn kan gjøre ting sammen på disse dagene. For det andre verner altså forbudet om en verdifull samfunnsrytme. For det tredje reduserer forbudet det kommersielle presset på den felles fridagen og gir disse dagene et annet preg enn lørdager. Derfor mener jeg forbudet verner om en viktig, norsk tradisjon for å bruke søn- og helligdager til friluftsliv, familiebesøk og hvile.

Utvalget som utredet konsekvensene av å endre helligdagsfredloven § 5, avviste å flytte myndigheten til kommunene på grunn av konkurransevridende effekter av lokalt fastsatte regler som varierer mellom kommunene, se NOU 2017: 17 *På ein søndag?* punkt 1.1. Utvalget viste dessuten til at beskyttelsen av arbeidstakerne bør være den samme over hele landet. Utvalget skrev:

Utvalet har vurdert om avgjerda om opningstidene på søndagar kan overførast til kommunane, men har komme til at det er like vanskeleg å utforme gode reglar på kommunalt nivå som på statleg nivå. Omsynet til tilsette, til konkurransevilkår og til næringsfridom gjer at lokale styresmakter berre bør få rettsleg kompetanse til å regulere opningstidene innanfor rammer som sikrar at reguleringa ikkje blir konkurransevridande. Reglane som tryggjer rettane til dei tilsette, næringsfridommen og konkurransevilkåra, må som hovudregel gjelde heile landet. Derfor meiner utvalet at det er meir tenleg at Stortinget regulerer opningstidene direkte i lov, enn at det blir gitt nasjonale rammer som kommunane kan variere innanfor.

Høringen av NOU-en ga ikke støtte til tanken om å overføre myndigheten til kommunene.

Med hilsen

Kjell Ingolf Ropstad

